

Kempense heidelibel *Sympetrum depressiusculum*

Verspreiding en trend

De Kempense heidelibel is in Nederland nog steeds een zeer zeldzame soort, die zich slechts op enkele plaatsen in de Kempen en aangrenzend Limburg voortplant. Sinds de jaren '90 is het grensoverschrijdende natuurgebied De Plateaux/Hageven bij Bergeijk de beste plek om de soort in Nederland te zien. Het Hageven bestaat uit een groep van circa vijftien vennen, waarvan er drie in Nederland liggen en de rest in België. Daarnaast is aan de Belgische kant een moerassige laagte aanwezig, met een fluctuerende waterstand (ook wel Centrale Vennen genoemd), evenals een paar voormalige visvijvers (VERBEEK, 1999; DE KNIJF, 2007; DE KNIJF, MOND.MED.). Hoewel imago's regelmatig bij de vennen worden waargenomen (ook aan Nederlandse kant), vindt voortplanting vrijwel uitsluitend plaats in de moerassige laagte en in de voormalige visvijvers. Dit is dus alleen aan de Belgische kant van de grens (DE KNIJF, MOND.MED.). De aantallen nemen hier de laatste paar jaar echter drastisch af (DE KNIJF, 2007).

Een tweede belangrijke plaats voor de Kempense heidelibel in Nederland is het Ringselven: een uitgebreid moeras rondom de zinkfabriek bij Budel-Dorplein. In 1997, 1998 en in de periode 2002-2007 is de soort hier in lage aantallen aangetroffen, waaronder verse imago's. Waarschijnlijk is er sprake van een kleine maar stabiele populatie.

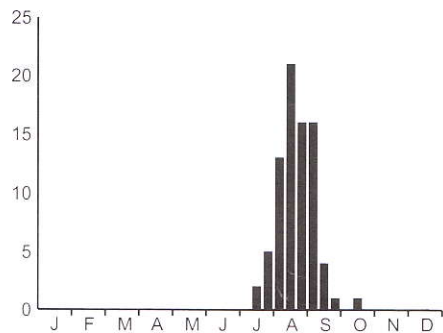
In 2007 werd voortplanting vastgesteld in 't Molentje bij Meijel (SLAATS, 2007). Of hier een stabiele populatie ontstaat of al aanwezig is, zal nog moeten blijken. Overige meldingen van de Kempense heidelibel na 1997 hebben alle betrekking op losse waarnemingen, waarschijnlijk zwervers. In 1997 werd zekere voortplanting vastgesteld in het Biesven op de Groote Heide (RUTTEN & KALKMAN, 1999). In de Reuselse Moeren vond waarschijnlijk voortplanting plaats in 1997-1998. Sindsdien zijn op beide locaties echter geen Kempense heidelibellen meer waargenomen.

Biotoop

De Kempense heidelibel is een warmteminnde soort die zich voortplant in ondiepe, snel opwarmende moerassen en uitgebreide, open

Verspreiding 1990-1997 (cirkel), 1998-2007 (stip).
Distribution 1990-1997 (circle), 1998-2007 (dot).

Vliegtijd 1998-2007.
Flight period 1998-2007.

verlandingsvegetaties van vennen en plassen. De Noordwest-Europese voortplantingsplaatsen worden meestal gekenmerkt door een kunstmatig waterpeilbeheer, waardoor ofwel een ondiepe waterlaag wordt gehandhaafd, ofwel droogval in de winter wordt toegepast (bijvoorbeeld bij viskweekvijvers). Soms is zelfs sprake van een kunstmatig hoge watertemperatuur, wanneer het water door fabrieken als koelwater wordt gebruikt (o.a. VERBEEK, 1999). Het Ringselven en alle populaties in Vlaanderen voldoen aan dit beeld. Een uit-

zondering vormt de biotoop in de moerassige laagte van het Hageven (Centrale Vennen) die een vrij natuurlijke waterstandfluctuatie heeft (DE KNIJF, MOND.MED.).

De kunstmatige biotopen waar de Kempense heidelibel van profiteert zijn in Nederland zeldzaam. Een uitbreiding van de soort ligt om die reden niet voor de hand. Sporadisch plant de soort zich echter ook voort in normale vennen en plassen, getuige de voortplanting in het Biesven, de Reuselse Moeren en 't Molentje. Wees op plaatsen met ondiep water en een open moerasvegetatie alert op heidelibellen met een oranjeleurig achterlijf en goudglanzende vleugels.

Foto: K. Huskens

Foto: E. Schoppers

Kempense heidelibel *Sympetrum depressiusculum*.